

LA HISTÒRIA DE GIRONA, DOBLEMENT EVOCADA

Història de Girona, núm. 11, *Girona*: ADAC, 2000.

Carles RAHOLA, **La ciutat de Girona**, Barcelona: Editorial Base, 2000, 2 vols.

Al llarg de l'any 2000 –una xifra ben rodona per recordar– la ciutat de l'Onyar ha vist recuperada com mai la seva història d'una forma doble: d'una banda amb l'aparició del darrer fascicle –l'onzè– de la *Història de Girona*, editada per l'Ateneu d'Acció Cultural (ADAC), i de l'altra amb la reedició, en versió facsimil, de *La ciutat de Girona* de Carles Rahola (1881-1939), el cadaquesenc establert de petit a la ciutat dels setges, el pols de la qual visqué intensament i civicament fins esdevenir-ne un màrtir amb les represàlies anticatalanistes de l'exèrcit de Franco. La reedició de l'obra de Rahola –en dos volums– l'ha portada a terme Editorial Base, de Barcelona, amb una ajuda econòmica de l'Ajuntament gironí, dins la col·lecció que dirigeix Jaume Sobrequés i Callicó, un nom que, a Girona precisament, tampoc no necessita presentació. L'any 1929 fou la prestigiosa Editorial Barcino la que encarregà l'obra a Carles Rahola, que hi treballà amb una autèntica dedicació. Diguem, de passada, que en el primer volum el text ens presenta la ciutat primerament des de l'òptica geogràfica –amb atenció a les dades estadístiques, la població, la topografia, el paisatge, el clima, les comunicacions, etc.– per entrar, després, al bloc pròpiament històric, amb els apartats convencionals clàssics –prehistòria, edat antiga, edat mitjana, edat moderna, edat contemporània– i acabar amb uns capítols especials dedicats a les monedes i segells de Girona, els principals setges, els monuments religiosos i civils, les fortificacions i una dedicació particular a la Devesa. En el volum II podem conèixer els trets principals de l'ensenyament, la vida econòmica, la beneficència, el caràcter i la personalitat dels gironins, la creixença de la ciutat, els pressupostos i serveis municipals, l'urbanisme i, fins i tot, una visió de la Girona futura, sense oblidar un passeig evocador pels testimonis arqueològics, els santuaris, les flors rares, les fonts...

La reimpressió de *La ciutat de Girona* ve acompanyada d'un estudi complementari a càrrec de Lluís Maria de Puig. Aquest

historiador i polític elogia l'obra de Rahola, que considera una autèntica troballa, una barreja d'assaig, història, guia i evocació. Rahola redactà el seu llibre a partir de les referències d'autors antics –els coneixia a bastament– i de consultes als arxius. El resultat fou, com diu De Puig, un clàssic, una obra que, d'altra banda, es pot titllar de literària però que, tot i això, des del punt de vista formatiu i interpretatiu encara té plena vigència.

Aquesta és, doncs, la publicació que ens retorna a les històries gironines dels autors coneguts, dels mestres consumats. No oblidem que Girona ha estat bressol d'historiadors importants, alguns dels quals han donat una nova concepció al discurs de la investigació. Parlem de Joaquim Botet i Sisó (1846-1917), Enric Claudi Girbal (1839-1896) i d'altres que, juntament amb els anteriors, van formar el caliu de la *Revista de Girona* de final de segle, per arribar a Santiago Sobrequés Vidal (1911-1973) i el malaguanyat Jaume Vicens Vives (1910-1960), personalitats que ja depassen l'àmbit pròpiament gironí per implicar-se, cada vegada més, en la història general del país –són els historiadors nats de moments importants de la guerra civil catalana del segle XV i dels remences, per esmentar uns temes en els quals la seva aportació és clau–. Després, també hauriem d'afegir l'empremta dels arqueòlegs pròpiament dits: Lluís Pericot, Francesc Riuró, Miquel Oliva, Pere de Palol... fins arribar a la gent d'avui.

Aquest retrobament amb els autors mífics, per dir-ho d'alguna manera, personalitzat en la figura de Rahola i en la seva deliciosa obra sobre la ciutat, ha coincidit, com insinuàvem, amb l'aparició de la *Història de Girona* en fascicles –el sistema ja contrasta amb les publicacions anteriors i resulta, fins a cert punt, revolucionari– sota la direcció global de Lluís Costa, el conegut arxiver de Sils i Begur, i la coordinació del professor Julià Maroto. La *Història de Girona* va començar a aparèixer l'any 1991 amb tota una sèrie de característiques que li donaven una singularitat evident i creaven, alhora, una notòria expectació que, al final, no ha estat defraudada. Una nota molt positiva era la voluntat implícita de fugir dels tòpics, d'efectuar revisions convenients, de reinterpretar, i això encaixava perfectament

amb una generació d'historiadors majoritàriament universitària formada per trenta-cinc especialistes ben coneguts i prestigiosos, de sòlid arrelament a la ciutat de Girona, capaços de fer aportacions innovadores. Aquests autors, per la seva experiència en el camp de la recerca malgrat la seva relativa joventut, permetien intuir en aquesta obra, d'una banda, un tractament d'alta divulgació a través d'un treball de síntesi equilibrat i aprofundit, i de l'altra –i de forma perfectament compatible amb el que acabem de dir– l'aportació de noves dades, noves visions, revisions serioses i conclusions actualitzades. Una altra nota singular d'aquesta *Història de Girona* en onze fascicles és el fet de ser una edició sorgida de la iniciativa d'una entitat cívica com un servei més cap a la societat gironina –com fou en el seu moment, i continua sent, la lluita dels components de l'ADAC per la plena normalització de la nostra llengua–, amb un esperit comprès i compartit pels historiadors redactors de l'obra, que hi han treballat sense remuneració, convençuts, només, de complir civicament una mena de deute i que, d'alguna manera, han aplicat la idea generadora de la publicació als seus respectius treballs per fer-ne no solament un discurs acadèmic correcte, sinó també un plantejament que pugui incidir en la voluntat de millorar el futur.

El cos de redacció d'aquesta obra ha estat constituït, com hem apuntat abans, per un gran nombre d'especialistes, molts d'ells provinents del món universitari i resultat –per què no dir-ho?– de l'eclosió benèfica de la jove Universitat de Girona –algun també del precursor Col·legi Universitari adscrit a l'Autònoma de Barcelona– que tant ha pesat en la transformació social i cultural d'aquella ciutat que Aragó, Casero, Guillaumet i Pujades titllaven de grisa, fa anys, en un llibre memorable i que ara, sortosament, ja no ho és tant. Hi trobem investigadors de totes les èpoques, des de la prehistòria –amb els nombrosos compartiments actuals– fins als nostres dies. No podem detallar de forma precisa la part de cadascun perquè en resultaria una síntesi de l'obra excessivament llarga. En tot cas el nom, prou conegut pels que són pròxims a aquest món de la història, és prou eloqüent. Es-

mentem Lluís Pallí, Julià Maroto, Narcís Soler, Enriqueta Pons, Aurora Martín, Josep M. Nolla, Josep Casas, Concha Pueras, Jordi Sagrera, Joaquim Tremoleda, Narcís M. Amich, Pere Castañer, Josep M. Salrach, Gabriel Roura, Silvia Planas, Carles Ferrer, Joan Vilar, Joan Blanco, Narcís Castells, Xavier Torres, Joan Busquets, Joaquim Albareda, Joaquim M. Puigvert, Ramon Alberch, Mònica Bosch, Rosa Congost, Josep Clara, Joan Puigbert (malauradament traspasat en plena joventut), Lluís M. de Puig, Joan Surós, Pep Vila, Lluís Costa, Pere Cornellà, Francina Carles i Narcís-Jordi Aragó.

El conjunt dels onze fascicles –per tant, l'obra sencera– permet fer-se càrrec, per primera vegada, amb una visió global i una lectura fàcil i amena, de la densa història gironina desplegada des dels temps remots fins al moment més recent, sense haver de deixar espais buits corresponents a èpoques sobre les quals hi havia un clar dèficit historiogràfic, ara salvat en bona part. Seguint el desplegament de l'obra, cal dir que, un cop descrit el medi físic que és, en definitiva, l'escenari sobre el qual es desenvoluparà al llarg dels segles i mil·lennis la vida gironina, el viatge a través del temps discorre pels diversos capítols que fan referència a la prehistòria, la protohistòria, la Girona romana, el domini visigòtic, la Girona àrab, l'època carolíngia, la societat jueva, la ciutat dels segles XIV i XV (amb el pas de la prosperitat a una relativa misèria), l'època de la decadència i de l'expulsió dels jueus –ara tan retornats a l'actualitat, d'altra banda, amb el museu específic del carrer gironí de la Força–, la Girona dels segles XVI i XVII (amb el redreçament i el pas d'una societat guerrera a una aristocràcia urbana que viu amb un protagonisme especial la Revolta Catalana i les

guerres conseqüents), el segle XVIII (amb la Guerra de Successió), la transició de l'antic règim a la societat liberal, la Restauració, la dictadura de Primo de Rivera, la Segona República, la Guerra Civil, el franquisme i la transició democràtica (pràcticament, doncs, fins a la més rabiosa actualitat).

Com prometia Lluís Costa en la introducció de l'obra, s'ha aconseguit un treball interdisciplinari d'investigadors molt qualificats –podríem dir, com apuntàvem, que hi figura la plana major de la historiografia gironina actual– que té la voluntat d'establir nous elements de coneixement i de reflexió que, alhora, ajudin a replantejar el futur, que és l'objectiu de l'ensenyament que es desprèn de la història. Dit d'una altra manera i també parafrasejant el director, que clou la

col·lecció de fascicles –abans de la inclusió d'una completa bibliografia– amb un breu epíleg on constata els objectius perseguits, la *Història de Girona* de l'ADAC ens ofereix realment l'estat de la qüestió del passat gironí en una terra de pas, on han confluït des de sempre persones i idees, en el qual es dedica tanta atenció al protagonisme dels grans personatges com al de la gent anònima que actua col·lectivament, i que aporta, a través de la diversitat i pluralitat metodològica dels diversos autors –que, en tot cas, ha enriquit el contingut– elements importantíssims per enfortir la consciència dels ciutadans i ajudar-los a valorar de forma més precisa la situació en què es troben. De fet, d'això es tractava.

Joan Domènech Moner

EL PATRIMONI CULTURAL DE LA SEGARRA

Jaume COBERÓ, Maria GARGANTÉ, Jordi OLIVA, Josep ROS, **Inventari del patrimoni arqueològic, arquitectònic i artístic de la Segarra**, Volum II, Torà, Hostafrancs: Fundació Jordi Cases i Llebot, 2000, 304 pp.

El volum dedicat a Torà és el segon d'un ambiciós projecte centrat en el patrimoni de la Segarra. Un projecte que és editorial, com ho prova la col·lecció en què

s'emmarca aquest treball, però que va més enllà, en la mesura que el llibre és el reflex d'una vasta tasca prèvia d'inventariació patrimonial en què està compromesa la Fundació Jordi Cases i Llebot. El seu president, l'historiador Jordi Oliva i Llorens, que és també director d'aquest inventari i coautor dels dos volums apareguts, ho exposava en una «Presentació» inclosa al primer, aparegut el 1998 i dedicat al municipi de Sanaüja, i també en la

«Introducció» que el seguia, en la qual, com en la del volum present, s'exposen els criteris i el model de fitxa informàtica emprats per confeccionar una base de dades prèvia o paral·lela a la publicació. Hi ha, doncs, un propòsit de gran abast, del qual el llibre és el reflex més evident: el d'inventariar exhaustivament el patrimoni segarrenc, tota la cultura material que sigui capaç d'expressar la identitat diferenciada d'un territori determinat, sen-